

České stavovské povstání (1618 –1620)

1. Příčina = soupeření stavů o moc s panovníkem a náboženské spory.

2. Sjezd nekatolických stavů v Karolinu (1618). Cílem sjezdu byl protest proti porušování Rudolfova Majestátu. Do čela se dostalo radikální křídlo (Thurn, Budovec, Šlik, Kryštof Harant). Delegace stavů dorazila na Pražský hrad 23.5.1618, kde byli místodržící (Vilém Slavata a Bořita z Martinic a písař Fabricius) obviněni ze zrad a vyhozeni z okna = 3. pražská defenestrace. Byla zvolena vláda 30 direktorů ze zástupců všech stavů, byli vyhnáni jezuité a nově zvolená vláda hledala finanční zdroje i spojence, Morava se však nepřidala.

3. Císař a český král Matyáš byl sesazen, králem byl zvolen Fridrich Falcký (1619-1620 – „zimní král“). Povstalci spoléhali na pomoc nekatolických zemí.

4. V roce 1619 bylo uskutečněno tažení na Vídeň, jejíž obležení ale skončilo neúspěchem. Na Moravě došlo k převratu a přidala se k povstání, dále se přidali i stavové uherští a rakouští.

5. Bitva na Bílé hoře - 1620 – porážka stavovského vojska, kvůli jeho neochotě bojovat. Král Fridrich Falcký z Prahy uprchl, rovněž i stavovští vůdci povstání a zbytek stavů požádal císaře o milost. Došlo k morálnímu rozkladu povstání.

6. Po porážce na Bílé hoře došlo k pronásledování odbojných stavů, konfiskaci jejich majetku a k jeho přechodu do rukou cizí nebo Habsburkům věrné šlechty.

21.6.1621 - poprava 27 účastníků odboje na Staroměstském náměstí (3 páni – Šlik, Budovec, Kryštof Harant, 7 rytířů a 17 měšťanů – mezi nimi i Jan Jesenius, popravoval kat Mydlář).

7. Další důsledky stavovského povstání :

a) hospodářský úpadek

b) náboženská rekatolizace, univerzita předána jezuitům, vystěhovávání nekatolíků ze země (exulanti).

c) vyhlášeno „Obnovené zřízení zemské“ - 1627, což byla nová ústava, která uzákoňovala:

- dědičné právo Habsburků na český trůn
- nejvyšší moc v zemi má král = absolutismus
- jediné státní náboženství je katolictví
- němčina zrovnoprávněna s češtinou
- nadřazenost centrálních úřadů ve Vídni nad zemskými
- podlomen vliv měst
- prvním stavem se stává duchovenstvo

Třicetiletá válka (1618 –1648)

1. Vypukla jako důsledek nahromaděných problémů v oblasti náboženské, politické a hospodářské.

Bojovaly proti sobě země katolické ligy v čele s Habsburky a země protestantské unie v čele se Švédskem, Dánskem a Nizozemím. Časem však nad náboženskými cíli převládly zájmy politické - proti Habsburkům bojovala i katolická Francie, naopak na habsburskou stranu se přidávalo dle potřeby protestantské Sasko.

2. Etapy konfliktu:

a) válka česká (1618 - 1620) = české stavovské povstání

b) válka falcká (1620 - 1623) – Habsburkové zvítězili nad Fridrichem Falckým a Nizozemím.

c) válka dánská (1625 - 1629) – Dánsko stanulo v čele protihabsburské opozice, která usilovala o omezení habsburského vlivu ve Svaté říši římské národa německého. Dánsko finančně podporovala Anglie, Francie a Nizozemí. Císaře Ferdinanda II. zachránil Albrecht z Valdštejna, který najal vojsko a ovládl německé území i Moravu. Kariéra Albrechta z Valdštejna však vzbudila závist a intriky, jež vedly k jeho propuštění z císařských služeb - 1630.

d) **válka švédská (1630 – 1635)** – Habsburkové se snaží ovládnout Pobaltí, vzniká **protihabsburská koalice**, v jejímž čele stojí Švédsko. Švédský král **Gustav II. Adolf** obsadil severní Německo, Sasové dobyli Prahu. Ferdinand II. byl nucen opět povolát Albrechta z Valdštejna, který **zastavil Švédy u Lützeny (padl švédský král) 1632**. Pak však začal Albrecht z Valdštejna tajně vyjednávat se Švédy (slibovali mu českou korunu), což vedlo k jeho **vraždě (1634 v Chebu)**.

e) **válka švédsko – francouzská (1635 – 1648)** – **koalice Švédska, Nizozemí a Francie** (aktivita kardinála Richelieu) vedla vyčerpávající válku bez větších zisků. Francie chtěla odstranit Habsburské obklíčení a udržet Německo roztržštěné na jednotlivé samostatné státy. Švédové pronikli až do Čech (porazili u Jankova Habsburky), a **ještě roku 1648 bojovali v Praze (vyrabovali Rudolfínské sbírky)**, tehdy však již nebyli chápáni jako osvoboditelé od katolického habsburského útlaku, ale jako nepřátelé.

3. **Konec války – 1648 po dlouhých jednáních uzavřen VESTFÁLSKÝ MÍR.**

Za základ poválečného uspořádání byla vzata situace z roku 1624 – pro české exulanty to znamenalo definitivní ztrátu nadějí na návrat do vlasti (**Komenský a Jednota bratrská**). Uzavřená dohoda byla kompromisem **v otázce víry a náboženství, do budoucna platila zásada - koho země, toho víra**.

4. **Důsledky třicetileté války**

- způsobila **obrovské materiální a lidské ztráty**
- **střední Evropa byla prakticky vylidněna**
- prohloubily se **rozdíly mezi západní – vyspělejší Evropou** (zde nastupuje kapitalismus) a **střední a východní Evropou, která ekonomicky zaostává** (absolutismus, nevolnictví)
- **nejvíce posíleno postavení Francie, z níž se stává evropská velmoc**
- potvrzena **nezávislost Nizozemí a Švýcarska na Říši**
- **Habsburkové ztratili nadvládu v Evropě**, ale upevnili svou vládu ve svých zemích
- **Německo zůstalo roztržštěno**
- **Svatá říše římská ztratila smysl** (v budoucnu se stane jen formálním svazkem samostatných států)